

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

VARNA MOBILNOST
v vzgoji in izobraževanju

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Peti posvet

Uresničevanje ciljev trajnostne mobilnosti v vzgoji in izobraževanju

Nives Zore

13.11. 2019, Bled
Zavod RS za šolstvo

Priporočila za izvajanje trajnostne mobilnosti v vrtcu

Strokovne delavce usmerjajo v aktivnosti, v katerih si otrok oblikuje odnos do varnosti v cestnem prometu, navade, vrednote, veščine in spretnosti varne/trajnostne mobilnosti.

Predlog priporočil pripravile
Edita Bah Berglez, mag. Marta Novak, Nives Zore, dr. Mateja Markl, 2019

Varna/trajnostna mobilnost

Spodbuja sodoben način življenja in vključuje različne vidike: gibanje, zdrav način življenja, medsebojno druženje, upoštevanje družbenih (prometnih) pravil, spoštovanje različnosti in drugačnosti, strpnost, okolje in ekologija, urbanizem, cestno infrastrukturo.

Z vidika zagotavljanja prometne varnosti otrok v prometu je ključno, da se vsebine trajnostne mobilnosti vključujejo v **vsakodnevne dejavnosti otrok**.

Prometna vzgoja je v *Kurikulumu za vrtce* zastopana kot **medpodročno področje** s ciljem seznanjanja z *varnim in zdravim načinom življenja*, vsebine trajnostne mobilnosti pa se odražajo v posameznih ciljih po področjih dejavnosti Kurikula za vrtce.

Trajnostna mobilnost v vrtcu

Ne gre zgolj za prenos znanj o prometu, temveč za razvoj spretnosti, veščin in stališč varnega vedenja, varovanja življenja in zdravja kot človekove največje vrednote.

Cilji trajnostne mobilnosti

- upoštevanje in spoštovanje drugih udeležencev v prometu
- varno vključevanje v promet
- upoštevanje cestnoprometnih pravil
- varno vedenje v prometu v vlogi pešca, kolesarja ali sopotnika v vozilu
- oblikovanje in usvajanje ustreznih stališč in spretnosti na področju varne mobilnosti
- odgovornost in strpnost do sebe in drugih v cestnem prometu

Varna mobilnost je pri otrocih usmerjena v **razumevanje prometa**, znanja in veščin, ki jih mora obvladati otrok, da bi varno sodeloval v prometu v vlogi pešca, potnika v osebni avtomobilu in v vozilih javnega prevoza.

Za boljšo ozaveščenost in varnost v prometu se priporoča **opazovanje prometa skupaj z otroki, pogovor o prometnih znakih in predpisih ter o soudeleženi v cestnem prometu.**

Z vidika varne mobilnosti je pomembno, da otroci poznajo **pravila varnega vedenja v prometu, imajo pozitiven odnos do varnosti ter se tudi vedejo varno v prometu, ter tako skrbijo za lastno varnost.**

Načelo kulture vedenja v prometu

Vključuje obnašanje vseh udeležencev v prometu, vedenje, moralne vrednote (spoštovanje, odgovornost, upoštevanje pravil ravnanja, reda, predpisov in zakonov).

Varna mobilnost omogoča otrokom, da na varen način usvojijo osnovne odnose in vedenjske vzorce, potrebne za varno vključevanje v cestni promet v različnih vlogah.

Izvajanje prometne vzgoje v predšolskem obdobju

- Čimprej učimo, čim kasneje samostojno v promet
- Izhajamo iz konkretne situacije: nato posplošujemo, učimo pravilno ravnanje
- Izkustveno učenje - aktivno vključevanje otrok
- Spodbujanje zelenega vedenja in ustreznega ravnanja
- Vključevanje staršev
- Sistematična in kontinuirana dejavnost, ki se prepleta z vsakodnevnimi aktivnostmi
- Aktivnosti naj potekajo večkrat, se ponovijo, saj se tako utrjujejo sama pravila

Psihološki vidiki prometne vzgoje

Predšolski otroci so z vidika prometne varnosti **najranljivejši udeleženci v prometu**, zato je za njihovo varnost potrebna skrb drugih udeležencev in njihovih skrbnikov.

Predšolski otroci imajo svoje razvojne značilnosti, s katerimi vstopajo v svet prometa, ki je ukrojen po meri odraslih. Zaradi teh značilnosti predšolski otroci **ne morejo samostojno sodelovati v prometu**, ampak vedno potrebujejo spremstvo in nadzor s strani odraslih.

Področja otrokovega razvoja, ki so pomembna za varno sodelovanje v prometu

- telesne značilnosti in gibalni razvoj otroka
- kognitivne sposobnosti, zaznavanje in razvoj mišljenja
- področje učenja in pridobivanja novih spretnosti,
- čustveno - osebnostni razvoj
- socialni razvoj in upoštevanje pravil ter vključevanje drugih (sovrstnikov in pomembnih odraslih)
- moralno etični razvoj otroka

- Zaradi svoje **majhnosti** je otrok v prometu slabše opazen ali pa je skrit za nekaterimi ovirami (ograje, žive meje, znaki, parkirani avtomobili). Poskrbeti je treba za dobro vidnost z uporabo različnih odsevnih materialov in izdelkov (kresnička), prav tako ga učimo, da se previdno pomika izza ovire ter vedno prepriča.
- Zaradi **slabše koordinacije** svojega gibanja ima težave z ritmičnim gibanjem, pogostejšimi padci in težavami pri ustavljanju.

- Pri svojem gibanju so otroci v prometu **nepredvidljivi**, med hojo lahko nenadoma poskočijo ali zamenjajo smer gibanja. Zato je nujno, da odrasla oseba, ki otroka spremlja, drži otroka za roko (in ne obratno, saj se lahko otrok spusti) ter da otrok hodi po notranji strani pločnika (stran od prometa).
- Otroci **delujejo na konkretnem nivoju** (posamezna situacija, pravilo). Zato mora učenje potekati zelo konkretno, večkrat ponavljajoče, da se utrdi, ter z vpleteno preprosto razlago.

- Otrokova **pozornost je kratkotrajna**, otrok jo preusmerja na druge dražljaje, ni zmožen presoje po pomembnosti, ampak se pozornost usmerja bolj pod vplivom čustev, moči dražljaje (npr. glasnejši zvoki)
- Zapomni si **preprosta navodila**, zaporedja. Prepogosto sklepanje na otrokovo poznavanje določenega pravila, ko zna dobro obnoviti, ponoviti določeno besedilo - vendar to ne odraža njegovega razumevanja in seveda tudi ne ustrezne uporaba pravila.

Čustvovanje otroka vpliva na varno vedenje v prometu, saj je otrokovo vedenje in mišljenje zelo pod vplivom čustev:

- Čustvovanje je spontano, reaktivno glede na zunanjo situacijo, čustva se intenzivno izražajo.
- Otrokova pozornost je spremenljiva zaradi dražljajev, ki povzročajo določena pozitivna ali negativna čustva (npr. skoči na cesto, steče čez prehod). Zaradi te čustvene vznemirjenosti otrok pogosto naredi napako oz. ostale vidike situacije zanemari.
- Otrokovo vedenje je izrazito nepredvidljivo, saj ne zmore dobro kontrolirati niti čustev niti vedenja.

V predšolskem obdobju je pri otroku v **ospredju pomembna odrasla oseba.**

- Zgled, kaj je ustrezno, pravilno ravnanje v prometu - vzgojitelj pri otroku oblikuje pozitiven odnos do varnosti in pozitivna stališča do ustreznega ravnanja.
- Vzgojitelj kot pomembna odrasla oseba otroka usmerja k varnemu vedenju, ter ga predvsem vedno pohvali za ustrezno ravnanje, predvidevanje, samostojnost itd.

Vloga strokovnih delavcev v vrtcu

- z lastnim zgledom spodbujajo kulturo vedenja in obnašanja v cestnem prometu
- ozaveščajo pomen in vlogo prometne varnosti v cestnem prometu
- razvijajo prometno kulturo preko različnih dejavnosti
- ozaveščajo in seznanjajo starše o njihovem vplivu na otrokova ravnanja v cestnem prometu

Starši in prometna vzgoja otrok

- otroka seznanjajo s pravilnim ravnanjem v prometu - zgled
- otroku ob vsakodnevnem vključevanju v cestni promet kratko in jasno pojasnjujejo pravila, ki veljajo v prometu, otroka opozorijo na različna sredstva v prometu (npr. prometni znaki)
- navajanje otroka na pravilno vedenje v prometu - vsakodnevne poti (npr. sprehodi, pot do vrtca)

Ob zaključku

- Otroka ne prepuščamo samostojno prometni situaciji, ampak je potrebno, da drugi udeleženci in skrbniki vnaprej predvidevajo možne nevarnosti.
- Pomembno je razumeti značilnosti otrokovega razvoja. Otrok ne zmore predvidevanja nevarnosti, ne zmore posploševanja, sklepanja in predvidevanja ravnanja drugih udeležencev.
- Povezovanje z drugimi inštitucijami (Agencija za varnost prometa, občinski sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, policija, lokalna skupnost) omogoča izmenjavo informacij, kar pripomore k ozaveščanju odgovornosti tako staršev kot vzgojiteljev za odgovornost do prometne vzgoje otrok.